

Станішевська Вікторія Іванівна
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, м. Умань

ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ РИЗИКУ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ КРИЗОВІ СИТУАЦІЇ

Зміни, що відбуваються нині у світі, ставлять перед суспільством нові проблеми та відкривають нові предметні області. Корекційна психологія, як і інші психологічні науки, розширює сферу своїх досліджень, звертаючи увагу на зміст дезадаптивної поведінки та її корекцію. Все більш актуальним напрямом у корекційній психології та суміжних із нею областях стає профілактика дезадаптивної поведінки. Як основа профілактики визнається вивчення факторів ризику дезадаптації, «загального девіантного синдрому», преморбідних станів. У цьому контексті вивчається, зокрема, «донаркотична особистість наркомана» як причина наркотичної залежності.

В даний час підлітковому віку особливо властиві різні варіанти дезадаптивної поведінки. Спостерігається висока кримінальна активність, зростає кількість вживаючих алкоголь, і наркотичні засоби: Досить часто підлітки відмовляються від навчання в школі, починають бродяжити, займатися проституцією; крадіжкою»

Традиційно як ключові фактори ризику дезадаптації підлітків розглядаються спадковість, несприятливе соціальне середовище, особливості сім'ї та виховання. Роль внутрішнього світу підлітків у дезадаптації обмежується аналізом неконструктивних копінг-стратегій, певних акцентуацій характеру та особистісних властивостей.

Виникає певна суперечність: профілактичні програми та заходи, що інтенсивно розробляються фахівцями, орієнтовані, головним чином, на розуміння сутності адаптивної поведінки соціумом, насамперед батьками, психологами, педагогами, виявляються недостатньо-ефективними. Одна з причин їхньої невисокої ефективності обумовлена тим, що фахівці недооцінюють роль внутрішньоособистісних факторів ризику дезадаптивної поведінки. Одним із джерел ризику дезадаптації можуть виявитися ситуації, що суб'єктивно пережиті як кризові.

Важливим наслідком переживання кризи є трансформація сенсу життя, що призводить до глибинних особистісних та поведінкових порушень, аж до відмови від життя.

У сучасній психології багато уваги приділяється вивченню як сенсу життя, так і особливостей переживання кризових ситуацій.

Однак щодо підлітків подібні дослідження трапляються досить рідко. Відкритими залишаються питання щодо зв'язку ризику дезадаптивної поведінки із суб'єктивним переживанням кризових ситуацій та життєвими сенсами підлітків, а також питання сутності цих феноменів у підлітковому віці. З нашої точки зору, криза в підлітковому віці є переживанням суб'єктивно значущих життєвих ситуацій, що зачіпають вітальні цінності, гідність і самоцінність особистості, соціальну взаємодію та майбутнє, яке за певних умов створює ризик порушення адаптивних форм поведінки.

Під змістом життя ми розуміємо домінуючі цінності, узагальнені в мовному досвіді попередніх поколінь і які актуалізуються у свідомості конкретного підлітка відповідно до його світовідчуття і життєвого досвіду.

Корекційна психологія, яка орієнтується сьогодні все більше на потенціали та ресурси соціалізації, реабілітації та адаптації осіб з обмеженими можливостями здоров'я, потребує досліджень, присвячених тому, як втрачається, змінюється і набуває сенсу життя під впливом кризових ситуацій. Безумовно, важливими стають дослідження ролі сенсу життя розвитку дезадаптивної поведінки.

Не залежно від статті підлітками переживається широкий спектр кризових ситуацій. відмінності виявляються у виразності та структурі переживань криз. Дівчата в порівнянні з юнаками в середньому сильніше переживають кризові ситуації і особливо ті, що торкаються соціальної взаємодії

Список використаних джерел

1. Абдюкова Н. В. Психологічні особливості соціалізації сучасного підлітка: автореф. дис. канд. психол. наук. К., 2000. 16 с.

2. Сердюк Л. З. Психологічні засади підвищення життєстійкості особистості. *Актуальні проблеми психології*: збірник наукових праць

Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Том XI: *Психологія особистості. Психологічна допомога особистості*. Вип. 15. Київ. 2017. С. 481–491.

Цимбал Лілія Юрївна

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, м. Умань
Науковий керівник – Якимчук І.П..*

ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА

Активна життєва позиція невід’ємна характеристика активної особистості. Що свідчить про зміну всього способу життя особистості. Активна життєва позиція має формуватися поступово. Вона виробляється протягом тривалого часу в результаті подолання повсякденних труднощів, оволодіння соціальним досвідом та професійною майстерністю. Людина з активною життєвою позицією зацікавлена у вдосконаленні буття. Така людина концентрує свою увагу не тільки на особистих переживаннях, а й на глобальних проблемах.

Активна життєва позиція властива не всім. Бажання змінити цей світ вимагає багатьох особистих якостей. Зокрема, це властиві принципи, світогляд, переконання та моральні норми. Тобто, людину, яку просто не влаштовує існуюча дійсність, не можна назвати людиною із активною життєвою позицією.

Слід пам’ятати, що перш ніж щось критикувати і ламати, потрібно мати уявлення про те, як буде виглядати нова, більш вдосконалена форма. В діяльності виражається активне ставлення до життя. Недостатньо лише теоретично реконструювати діяльність дійсність, треба і рухатися в цьому напрямку. Кожна людина справляється з цим завданням по-різному. Хтось зосереджується та віддає всі свої зусилля на вирішення глобальних проблем, інший дбає про добробут своєї країни, інші намагаються допомогти оточуючим. Це все є види діяльності які людина спроможна робити протягом свого життя. Вирішити в якому напрямку діяти -